

Централізована бібліотечна система для дітей м. Львова
Відділ інновацій, маркетингу і перспективних технологій

Серія
«Вони плекали образ України»

Бібліографічна пам'ятка
"Король Данило"
(до 810 річниці від дня народження)

Львів - 2011

Данило-Іоанн I Романович

Роки життя	1202 - 1264
Правління	Князь волинський (1211 - 1264), галицький (1211 - 1264) київський (1240) Король Русі (1253 - 1264)
Наступник	Лев I Данилович
Династія	Рюриковичі
Рід	Романовичі

Данило І Романович — князь Галицько-Волинський, Великий князь Київський, король Русі. Син князя Романа II Мстиславича з династії Рюриковичів.

Після тривалої та напруженої боротьби відновив і розбудував Галицько-Волинську державу, створену його батьком. З перемінним успіхом чинив впертий опір монгольській експансії, одночасно нейтралізуючи мілітарні спроби західних сусідів втручатися у внутрішні справи його держави.

Сприяв розвитку міст, залучаючи туди ремісників і купців. За його правління були побудовані Холм, Львів, Кременець, Данилів, Стіжок, відновлений Дорогочин. Переніс столицю Галицько-Волинського князівства з Галича до Холму.

Час його князювання був добою найбільшого економічно-культурного піднесення та політичного посилення Галицько-Волинської держави. Маючи кордони по Карпатах, Дніпру та Дунаю, за його правління вона зробилася найбільшою державою в Європі, стала праобразом першої української національної держави.

Молоді літа

Зовсім малим хлопчиком, у чотири роки, його посадили на "золотокований" престол Галицько-Волинського великого князівства. У розквіті сил і слави загинув батько, Роман Мстиславич, безстрашний переможець половців та "иних народів", як звали його літописці. Удова, княгиня Анна, залишилася з двома синами, молодшому з яких, Василькові, ледве виповнилося два роки. Одразу ж по досягненні сумної звістки про смерть Романа проти його родини піднялося могутнє галицьке боярство, подолане, але не викоренене великим князем. За боярами стояли належні їм міста й села, величезні багатства, тисячі озброєних людей.

Княгиня відчула, що втрачає ґрунт під ногами. Волинянка за народженням була чужою у Галичі, де прожила з чоловіком трохи більше п'яти років, ні в що не втручаючись, поглинена турботами про дітей. Вона могла спертися лише на хоробру, але нечисленну дружину Романа та на купку волинських бояр, що залишилися вірними родині сюзерена. Велика смуа розпочалася в Галицькій землі.

Анні з синами довелось залишити Галицько-Волинське князівство й просити притулку у володарів сусідніх держав, Польщі

й Угорщини, з якими її чоловіка зв'язували союзні взаємини. Сама вона з Васильком їде до Кракова, де поховано її чоловіка, а Данила з кимось із ближніх бояр Романа відіслали до Буди, де він на кілька років став другом свого ровесника Бели, сина короля Андрія.

Свої династичні права на Галич заявили онуки Ярослава Осмомисла, Мстислав II Удатний, інші нащадки родичів Романа, зять Романа Михайло Чернігівський і його син Ростислав. Також на галицькі землі претендували споріднені династії Арпадів (Угорщина) та П'ястів (Польща).

1211р. — бояри посадили Данила на князювання в Галичі, але 1212 року вигнали його.

Тим часом феодальна анархія настала на Галицько-Волинській Русі. Бояри, розбившись на кілька партій, невпинно ворогували, закликаючи на престол підхожих собі претендентів. Руйнацію державної структури ще недавно сильного та єдиного великого князівства яскраво характеризує факт самочинного вокняжіння в Галичі 1212 р. боярина Володислава, проводиря ворожої до Романовичів партії земельної аристократії. То було найбрутальнішим порушенням норм феодального права Давньої Русі, згідно яких князем міг стати лише той, хто ним народився, тобто член династії Рюриковичів.

1214 р. — у Спиші угорський король Ендре II і краківський князь Лешко I Білий за згоди папи Іннокентія III вирішили посадити в Галичі угорського королевича Коломана та польську княжну Соломею (віком 5 і 3 роки відповідно). При цьому Галичина відходила до Угорщини, а Романовичам залишалася Волинь.

У перебігу більш ніж тридцятилітньої боротьби за Галич і його землю між іноземними феодалами, прийшлими здалеку руськими князями та місцевими боярами Данило кілька разів сів на хиткий галицький престол, і кожного разу його скидали бояри. Але князь не втрачав оптимізму. Перебуваючи у волинській глушині, в маленьких містах Тихомлі й Перемишлі, Романовичі, за словами галицького літописця, «стали княжити там із своєю матір'ю, на місто Володимир поглядаючи. Й мовили вони: «Як там не крути, а Володимир буде наш!»

Зовсім юний, але розумний, розважливий, сміливий і наполегливий Данило з кожним роком наганяв страху на галицьке

боярство, яке не могло не зважати на народне прагнення бачити старшого Романового сина великим князем. Тому 1219 р. бояри запросили на княжіння уславленого полководця Мстислава Мстиславича на прізвисько Удатний, тобто удачливий. Мстислав княжив до того в Новгороді Великому, але так само, як і всі інші князі, непевно почувався на престолі, бо новгородські бояри щомиті могли вигнати його. Тому і пристав на пропозицію перебраться до Галича, не відаючи, що змінює одне лихо на інше, набагато більше. Дуже швидко він потрапляє у повну залежність від галицьких бояр, які крутили ним на власний розсуд.

Всього того Данило тоді не знав. Йому просто було образливо бачити чужинця на батьківському престолі. Але юний князь добре усвідомлював, що час його ще не настав, що не склалися умови для рішучого наступу на Галич. І він прийняв во княжіння Мстислава в Галичі спокійно. Більше того, вирішив укласти союз із новим князем і одружився з його дочкою Анною.

Боротьба за галицький трон

Не встиг огледітися Данило, як юність минула. Та чи й була вона? Адже ще малим хлопцем мати й волинські бояри посадили його на високого батькового коня й сказали: «Ти наш повелитель і заступник, веди нас!». І княжич на все життя запам'ятав ці слова. Він з малих літ виявляв неабияку розсудливість і почуття обов'язку щодо своєї родини і оточуючих його бояр, і старших дружинників, роздумував про державні справи й про долю Русі. Де вже йому було виявляти юнацький запал і безпосередність! 1219 р. Данилові виповнилося лише 18 років, але в суспільстві його сприймали як дорослого й досвідченого мужа. Та й сам князь розумів, що він, і лише він, є опорою дому Романовичів, єдиним, хто може захистити його й відновити втрачену єдність Галицько-Волинського великого князівства.

Не дуже-то розраховуючи на підтримку тестя, Данило починає прибирати до рук волинську отчину Романа, не замахуючись поки що на галицьку. Він пориває стосунки з польським князем Лешком, переконавшись, що той не збирається виконувати зобов'язань перед Романовичами, взятих під час переговорів з Анною, натомість зазіхає на волинські землі. Як з гордістю повідомляє галицький книжник, Данило «поїхав разом з

братом і захопив Берестя, Угровськ, Верещин, Стовп'я, Комів і всі країни» Волині з боку Польщі, тобто відвоював Берестейську та Забузьку землі. Розлючений Лешко спробував силою зброї повернути втрачене, але волинські полки під проводом молодого князя завдали полякам поразки і «гналися за ними до річки до Вепра», тобто до кордону.

Вивівши з гри польського князя, Данило повернув до складу Волині удільне князівство спільника Лешка белзького князя Олександра. Та раптом тесть Мстислав, що не хотів допомагати Романові проти Лешка, під'юджений боярами, втрутився і звелів віддати Белз із землею зрадливому Олександрові. Лешко змовчав, бо не хотів розпалювати нової усобиці. А стосунки між тестем і зятем натяглися. Трохи зблизила їх знаменита битва на Калці.

Татарська навала

За 16 років до вторгнення у Східну Європу керівництво Монгольської держави вирішило провести розвідку боєм і послало на схід 30-тис. кінноту на чолі з найбільш досвідченими воєначальниками Чінгісхана Субудаем і Джебе. З боями продершись крізь Закавказзя і Крим, монголо-татарське військо у причорноморських степах ударило на половців. Зазнавши тяжких втрат, половецькі хани, очолювані Котяном, тестем Мстислава Удатного, попросили помочі в руських князів. Ті згодилися допомогти, й об'єднане військо рушило з Києва на південь.

Наприкінці травня 1223 р. русько-половецька рать зустрілася з монголо-татарською кіннотою на річці Калці. Справа йшла до генеральної битви, аж коли почалася суперечка поміж руськими князями. Мстислав Удатний, що мав заслужену репутацію першого воїна на Русі, без погодження з іншими князями й спираючись на власні сили й дружину самого лише Данила, кинувся на ворога. Легкоозброєні кіннотники Субудая й Джебе не витримали шаленого удару важкої рицарської кінноти Мстислава й почали відступати. Щоб якось виправити становище, монгольські воєначальники контратакували половців, і ті побігли. Перелякана орда налетіла на табір, де знаходилися київський, чернігівський, смоленський та інші князі, й зім'яла його. Це призвело до паніки в руському стані. Калкська битва принесла прикру поразку Русі.

Данило ж відзначився у боях. 1223 р. — разом з іншими руськими князями брав участь у битві на р. Калка проти монголів. Був поранений у груди й відступив з поля битви.

Він виявив себе мужнім і хоробрим воїном, умілим полководцем. У Галицькому літописі читаємо високу характеристику його поведінки в бою: «Був він одважний і хоробрий, від голови до ніг не було на ньому ганджу!» Молодий князь виніс повчальні уроки з поразки на Калці. Він уперше зіткнувся зі страшним ворогом, який незабаром встановить на Русі на двісті з лишком років тяжке іго, й переконався, що його можна здолати, лише напруживши сили всіх руських князівств і земель. Напевне, в той гіркий день у нього зародилася думка про об'єднання вже не тільки Галичини з Волинню, а й принаймні всіх південноруських земель. Уся наступна діяльність Данила підтверджує цю думку.

Аж до смерті Мстислава Удатного, що продовжував відігравати в Галичі непривабливу роль боярської маріонетки, Данило не претендував на галицький княжий стіл. Того вимагали обов'язки честі, поваги до старшого, до тестя. Щоправда, Мстислав не був вартий тієї шани й уваги, які виявляв до нього зять. Він був не лише слабким правителем, а й підступною, нещирою людиною. Врешті-решт, намовлений боярами, князь добровільно зрікся Галича на користь угорського королевича Андрія, а сам подався до невеликого міста Торчеська, що стояло на південному рубежі Київської землі, де й помер 1228 р. Галицький літописець звідкись дізнався, що перед смертю Мстислав ніби вибачився перед Данилом: «Сину! Согрешив я, що не дав тобі Галич, а віддав іноплеменникові за порадою брехливого боярина Судислава, обманув він мене». Але те запізніле каяття — та й чи не вигадав його прихильний до Данила літописець?! — вже нічого не могло змінити для князя.

Все ж таки смерть тестя розв'язала руки Данилові. Продовжуючи по клаптику збирати волинську отчину, він готується до вирішального наступу на Галич. Зосередивши під своєю владою Луцьку, Белзьку й Пересопницьку землі, князь вирішує: настала пора відбити у бояр і угорського королевича галицьку отчину.

Народ Галицької Русі загалом співчував намаганням Данила повернутися на батьківський престол і допомагав йому. Адже в Галичі сидів угорський королевич, що був іграшкою в руках

боярства. Феодальна олігархія розперезалась, нещадно грабуючи трудовий люд, мораль і закон для неї не існували. З гіркотою галицький літописець пише про черговий спалах феодальних замішань: «Почнемо ж вивідати про незліченні раті, й про великі діяння, і про часті війни, і про численні крамоли, й про часті повстання, й про багато мятежів. Змолоду не було спокою Данилові й Василькові».

Протягом кінця 20—30-х рр. Данило Романович докладав зусиль до оволодіння Галичем. З цією метою він створює небачене раніше на Русі військо — регулярну професійну піхоту, яку літописець називає «пешцями». Добре озброєна й навчена, вона принесла князеві всі його великі перемоги. Адаже дружина, рицарська кіннота, була нечисленною, її доводилося підсилювати загонами бояр, а значить, залежати від них. Створивши піше військо, Данило Романович зумів відвоювати у бояр і королевича Галич й відновити Галицько-Волинське князівство. Сталося це 1238 р.

Того самого року Данило поставив під свій контроль стольний град Руської землі. Тоді помер його багаторічний союзник, київський князь Володимир Рюрикович, і престол захопив ворог Данила, смоленський князь Ростислав. Галицько-волинський володар вигнав його з Києва і доручив місто намісникові, воєводі Дмитру, наказавши обороняти град «від іноплеменних язичників, безбожних татар». У грудні 1240 р. воєвода Дмитро очолив оборону Києва від орд хана Батия. Він з честю виконав наказ свого князя й бився до останнього. Вражений його мужністю, Батий відпустив тяжкопораненого Дмитра з полону. Але місто відстояти не вдалося.

Монголо-татарська навала не обминула Галицько-Волинську Русь. Були захоплені й розграбовані ворогом Галич, Володимир і більшість міст князівства. Данило тоді перебував у Польщі, марно намагаючись розбудити бойовий дух у серцях князів і рицарів. Повернувся він додому після того, як полки Батия пішли до Угорщини. На рідній землі князя зустріли смерть, руїни й згарища. Як пише галицький книжник, «Данило з братом прийшли до Берестя й не змогли вийти в поле через сморід від безлічі вбитих. Жодної живої людини не залишилося у Володимирі, церква святої Богородиці була заповнена трупами, інші церкви були повні трупів і мертвих тіл». Якщо вірний своїй емоційній манері письма літописець

навіть перебільшив втрати русичів, все одно становище було вкрай тяжким.

«Батиїв погром», як назвали події 1237—1241 рр. давньоруські книжники, підірвав могутність князівств і земель, послабив у них центральну владу. Знову повстали проти Данила бояри, і не лише галицькі, а й частина волинських. Як з обуренням розповідає літописець, «Данило повернувся у свою землю й прийшов до міста Дорогичина й хотів увійти до града, та йому заявили. «Не увійдеш ти до міста». Тоді він мовив: «Це був наш град і батьків наших, а ви не дозволяєте мені увійти до нього». - І пішов він геть, думаючи так». Пізніше Данило, відновивши свою владу в Дорогичині, мовив: «Це моє місто, давним-давно я взяв його».

Данило тоді пригадав блискавичну воєнну кампанію, яку провів навесні 1238 р. проти рицарів-хрестоносців з так званого Добжинського ордену, що незадовго перед тим захопили волинське місто Дорогичин. На жаль, галицький літописець лише кількома словами згадав про ту подію. Але з іноземних джерел відомо, що тоді Данило штурмом здобув Дорогичин, який хрестоносці встигли фортифікувати, й захопив у полон рицарів та їхнього проводиря Бруно. Це була перша перемога Русі над хрестоносною агресією.

1240-ві рр. — Данило на річці Угорці заснував місто Холм. Сюди, на західні кордони своєї держави, подалі від татарів, він переніс свою столицю з Галича. На заклик Данила її заселили численні ремісники, будівничі, що тікали від татар, а також іноземці. Головною спорудою Холма стала велична й багато оздоблена церква Іоана Златоуста. Зводилися й інші храми: Кузьми та Дем'яна, пресвятої Богородиці.

Якщо на Волині Данило зумів швидко відновити свою владу, то інакше сталося у Галицькій землі. Бояри за традицією вирішили протиставити законному князеві іншого претендента. Для цього вони запросили на престол чернігівського княжича Ростислава, що, зрозуміла річ, не мав коренів у Галичині й неминуче перетворювався на ляльку в боярських руках. Так воно й сталося. Однак Данило з Васильком зібрали велике військо, головну ударну силу якого складали «пешцы», а також рицарська кіннота дружини князя й загони бояр, і завдали поразки Ростиславу під галицьким містом Ярославом улітку 1245 р. Незважаючи на те, що угорський король прислав Ростиславу сильне військо, а галицькі бояри — власні

численні й добре озброєні загони, битва принесла повний успіх Данилові, котрий виявив себе талановитим полководцем. Ця битва була однією з найбільших в історії Русі XIII ст.

До того часу Галицько-Волинське князівство не було обкладене татарською даниною. Після Ярославської битви хан Мауці надіслав до Данила посла з вимогою: «Дай Галич!». Данило, подумавши, відповів: «Не дам півотчини своєї, але поїду до Батия сам».

Він був змушений поїхати до ханського двору в Сараї і визнати залежність від Золотої Орди. Хоча його прийняли там досить милостиво, але перенесені приниження змусили згодом літописця завершити розповідь про цю подорож словами: «Зліше зла честь татарська». В переговорах з Батием Данило добився від нього підтвердження своєї влади над Галицько-Волинським князівством, але не над Києвом. До того ж він був зобов'язаний надсилати свої війська для участі в походах Батия на Польщу, Литву, Угорщину та інколи платити данину.

Забезпечивши шляхом переговорів свою землю звільненням від татарських намісників і сплати постійної данини, Данило Романович зосереджується на зміцненні рубежів князівства, будівництві фортець нового типу, які б стояли на горбах і мали кам'яні стіни. Такі фортеці монголо-татари штурмувати не вміли. Хороші відносини з татарами пішли, проте, на користь Данилові: король Угорщини Бела I погодився на шлюб своєї дочки Констанції з сином Данила, Левом. Цей родинний зв'язок спричинив участь Данила в боротьбі угорського короля з чеським за австрійську спадщину. При цьому його син Роман одружився з наступницею трону Австро-Штирійського герцогства Гертрудою і на початку 1250-х рр. (після смерті її батька, герцога Фридриха II) Данило заявив свої права на його володіння як на посаг своєї невістки. Він втрутився у війну за австрійський трон, але його участь у ній (з допомогою поляків) була невдалою.

У цей час стала ширитись і набирати силу Литва під владою короля Міндовга. Данило пішов війною на Литву, але Міндовг замирився з ним, віддав за Данилового сина Шварна свою дочку, а в посаг за нею дав міста Новгородок (Новогрудок), Слоним і Волковийськ (Волковиськ).

Вимушене підпорядкування татарам обтяжувало Данила. Він проводив походи на прикордонні з татарами землі по ріках Случ і Горинь — проти т. зв. «татарських людей», будував укріплення (Кременець і Данилів так і не були взяті татарами), розпочав реорганізацію війська, ударною силою якого стала важкоозброєна кінна дружина, а також селянське і міщанське ополчення. Князь шукає союзників на Русі та за її межами. Він укладає угоду з молодшим братом Олександра Невського Андрієм, тодішнім великим володимиро-суздальським князем. Однак ординські правителі, що пильно стежили за найменшими проявами визвольних змагань, 1252 р. послали каральну експедицію проти Андрія, так звану Неврюєву рать (на чолі з воєводою Неврюєм) і вивели Андрія з гри. Він втратив великокнязівський стіл і втік до Швеції. А старший його брат Олександр, який став відтоді великим князем, так і не зібрався виступити проти поневолювачів.

Переговори Русі та Риму. Коронація

Шукав союзу з Заходом, зокрема, схилився до пропозицій, що надходили від папи Іннокентія IV. Папський посол Плато Карпіні дорогою в Орду розмовляв з Васильком про поєднання церков (1246). Сам Данило погодився прийняти від Папи королівський вінець, і в грудні 1253 р. був коронований в Дорогичині.

Плато Карпіні на шляху до Орди зустрівся з князем Васильком у Кракові наприкінці 1245 року. Після цієї зустрічі Карпіні вирушив до Галича, де перед руськими єпископами прочитав папську буллу та закликав приєднатися до Католицької Церкви. Проте відповіді на свою пропозицію не отримав, бо Данило був на той час в Орді. Саме на півдорозі до Орди папський легат і зустрів Данила. Результатом їхніх перемовин стало те, що Данило задля встановлення відносин з папською курією відіслав ігумена Святої Гори Григорія до Ліона (тодішньої резиденції Папи). Відтак між Папою та Данилом зав'язалося тривале листування.

3 травня 1264 року курія надіслала Данилу Галицькому 7 листів. Проте результатом листування було те, що Папа надіслав архієпископа Альберта, який мав оголосити на галицьких землях про нібито унію Православної Церкви з Католицькою. При цьому Папа протягом довгого часу давав обіцянки військової допомоги від

католицьких держав. Втративши надію на цю допомогу, Данило перервав листування 1248 року. Він відновив контакти за посередництва угорського короля 1252 року, коли до кордонів Галицько-Волинського князівства наближалися монгольські та татарські орди.

1253 — Папа звернувся до християн Чехії, Моравії, Сербії, Помор'я та Пруссії з закликом до хрестового походу проти татарів, а до Данила відправив посольство на чолі з легатом Опізо з королівською короною і скіпетром. У місті Дорогочині в грудні 1253 р. папський легат коронував і помазав Данила. Данило прийняв королівську корону «від усіх своїх єпископів», підкреслюючи цим, що коронується не лише він, а й сама Русь.

Переконавшись у нездатності Риму організувати хрестовий похід проти Золотої Орди, Данило 1257 року припинив стосунки з Папською Курією і вже власними силами вів боротьбу проти ординців.

Втративши єдиного сильного союзника на Русі, Данило Романович був змушений відповісти згодою на пропозицію папи Інокентія IV прийняти королівську корону, що, як сподівався римський первосвященик, поставить галицько-волинського князя в залежність від нього. Щоб заохотити Данила, Інокентій IV 1253 р. оголосив хрестовий похід проти татар, закликавши до участі християн Польщі, Чехії, Померанії й Сербії. То був підступний маневр, адже похід не міг відбутися з багатьох причин, і намісник святого Петра добре про це знав. Перелічені в папській буллі країни загрузли у війні за австрійську спадщину, більшість переживала політичну кризу, та й всі разом вони були надто слабосилими, щоб зважитися виступити проти монголо-татарських ханів.

Король Данило

Чи то хитрий маневр Інокентія IV зробив своє, чи то Данило, втративши союзника на Русі Андрія Ярославича, зневірився у можливості збити загальноруську коаліцію проти Орди, важко сказати. Але після роздумів він зважився прийняти корону з рук папського легата Опізо. Коронація пройшла буденно у

прикордонному з Польщею волинському місті Дорогичині, під час походу галицько-волинських ратей на ятвягів. Коли на відозви Папи до хрестового походу ніхто не відгукнувся, Данило, зберігши королівський титул, припинив відносини з Папою й почав готуватися до опору власними силами. Час був сприятливий — після смерті Батия в Орді почалися ворохобні; татарським темником (намісником) у цій частині Русі був слабкий Куремса.

Наприкінці 1254 р. Данило почав військову кампанію проти татарів. Темник Куремса спробував перейти у контрнаступ і виступив зі своїм військом під Крем'янець, потім під Володимир-Волинський і Луцьк, але був розгромлений. Це була перша руська перемога в боротьбі проти Орди.

1254-1255 рр. — військо Данила звільнило від загонів Куремси землі вздовж Південного Бугу, Случі та Тетерева, взяло Возвьягель (нині Новоград-Волинський). Данилові вдалося відстояти від татар Бакоту (Поділля) та повернути зайняті ними міста на Волині. Далі наш князь перейшов у рішучий наступ проти орди Куремси, не раз завдавав їй поразок, тому ординські правителі відкликали Куремсу, що став боятися Данила й уникати сутичок з русичами, й прислали на його місце досвідченого полководця Бурундая з величезним військом. Те сталося 1258 р.

Але в Каракорумі ствердився великий хан Хубілай, а на місце Куремси призначили заповзятливого Бурундая. Він посварив Данила з Міндовгом і навіть досяг того, що в його поході на Литву 1258 року брали участь галицькі дружини під проводом Василька, попри те, що Данило був сватом Міндовга.

Союзників у Данила не виявилося — Бела був послаблений поразкою від чехів (він знову намагався оволодіти австрійським спадком). Коли Бурундай зажадав, аби Данило прибув до нього, він відправив замість себе сина Лева, а сам поїхав до Польщі.

Продемонструвавши свою силу, Бурундай прийшов на землі Галичини й Волині з великим військом, заявивши: «Якщо хочете жити з нами у злагоді, то розкидайте всі ваші міста». Данило й Василько змушені були зруйнувати все, що будували довгі роки. Вони розібрали фортифікації Луцька, Крем'янця, Данилова, Львова. Галицько-Волинська держава позбулася головних пунктів опору у війні з ординцями. Вдалося зберегти лише Холм. І тільки 1260 року загони Бурундая залишили Галичину та Волинь.

Татари також змусили галицькі дружини до участі в їхньому поході на Польщу. А наслідком походу на Литву був напад литовців на Галичину та вбивство Шварна Даниловича. Тільки перемога над Литвою князя Василька схилила Міндовга до миру (1262р.).

Данилові годі було сподіватися на допомогу ззовні. Адже незабаром після коронації він пориває стосунки з папою, оскільки той не думав про підтримку Русі в боротьбі проти Орди, а намагався насадити католицизм у державі Романовичів. Угорський король та польські князі поринули у власні справи й навіть не думали про поміч сусідові. Тому Данилові нічого не залишалось, як скоритися долі. Він наказав зруйнувати укріплення найбільших галицьких і волинських міст і розпрощався з надією вигнати ординців з Руської землі. Те гірке розчарування не минуло марно для князя.

Останні роки життя Данило Романович хворів, майже втратив зір. 1264 року він помер у збудованому ним улюбленому місті Холмі, де й похований у церкві святої Богородиці. Літописець, оплакуючи його смерть, назвав князя Данила «другим по Соломоні». З його смертю закінчило існування Галицько-Волинське велике князівство, одне з наймогутніших державних утворень Східної Європи. Галицька і Волинська землі були поділені між його та брата Василька синами. По суті, повернулися часи феодальної роздробленості. Однак до війни не дійшло. Викоренення Данилом галицького боярства позбавило на довгий час ґрунту усобиці в Галицько-Волинській Русі.

Історики високо оцінюють державну діяльність Данила. Він був людиною непересічних політичних і військових здібностей. Незважаючи на несприятливі умови ворожого оточення, протягом сорока років Данило вів війну з боярською опозицією й здолав її. Князь об'єднав Галичину й Волинь, докладав величезних зусиль до згуртування Південної Русі. Головними ідеями його життя були відновлення Галицько-Волинського великого князівства й вигнання монголо-татарських поневолювачів з Русі. Не вина Данила, що йому не вдалося здійснити другий задум. Занадто сильними були окупанти, занадто слабкою — Русь, бо залишалася роз'єднаною. Але все те аж ніяк не применшує життєвого

подвигу Данила, князя Галицького. Зміцнення великокняжої влади у Волинсько-Галицькому князівстві за часів Данила було тимчасовим явищем. За правління його наступників відновилися тенденції до феодалної роздробленості, які провокувала боярська верхівка.

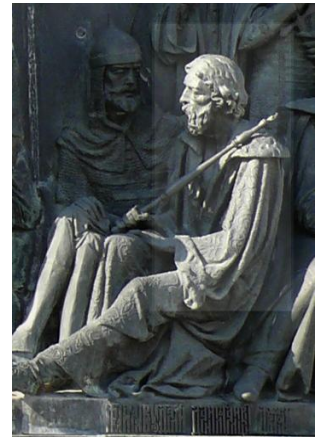
Галицько-Волинська держава, проіснувавши понад століття, поширила свою владу на більшість земель нинішньої України. Грушевський вважав це державне утворення найбезпосереднішим спадкоємцем Київської Русі. Своїм успіхам і життєздатності воно завдячувало видатній особистості князя Данила Галицького. Після падіння Галицько-Волинського князівства правонаступниками Київської Русі заявили себе Велике князівство Литовське, а потім і Московська держава.

Тернопіль

Львів

Нижній Новгород,
Росія

Галич

Король і слава
(пам'ятники Данилу Галицькому)

Родина

Батько

- Роман II Галицький (бл. 1150, †вбитий 19 червня 1205), князь Новгородський (1168—1170), Волинський (1173—1187, 1188—1205), Галицький (1187—1188, 1199—1205), Київський (1203—1205).

Мати

- Анна, († після 1219 р.), ймовірно візантійська дворянка, Велика княжна Київська (1203—1205).

Жінки

- Анна Мстиславна Смоленська (†до 1252), дочка Мстислава II Удатного. Дружина Данила з 1218 р.

Брати

- Василько Романович (1203, †1269), князь Белзький (1207—1211), Берестейський (1221—1231), Волинський (1231—1269).

Сестри

- Феодора Галицька (†після 1200), дружина Василька з 1187 р.
- Марія Галицька (†після 1241), одружена з Михайлом Чернігівським не пізніше 1200 р.

Сини

- Іраклій Данилович (бл. 1223, †бл. 1240)
- Лев I (бл. 1228, †бл. 1301), князь Белзький (1245—1264), Галицький (1264—1301)
- Роман Данилович, († після 1300), князь Луцький (1265—1289), Волинський (з 1289)
- Шварно Данилович, († 1269), Король Галицький і Великий князь Литовський, 1264—1267).
- Мстислав Данилович (1289-1292) — четвертий син Данила Галицького, князь луцький, володимирський і берестейський, згодом і волковийський.

Дочки

- Переяслава Данилівна (†12 квітня 1283), одружена з князем Мазовії Земовитом I
- Устинія Данилівна, одружена з князем Андрієм Ярославичем з 1250 р.
- Софія Данилівна, одружена з Генріхом V, графом Шварцбург-Бланкенбургським.

Список використаної та рекомендованої літератури

1. Данило Галицький (1201 – 1264 рр.) [Текст] // 100 великих українців. – К.: Видавництво Арій, 2008. – С. 48 – 52.
2. Данило Романович Галицький [Текст] // Клімов, А. А. Україна: видатні постаті / А. А. Клімов. – Харків: Веста, Видавництво Ранок, 2008. – С.128. – (Дитяча енциклопедія).
3. Засновник Львова [Текст] // Слабошпицький, М. З голосу нашої Клію / М. Слабошпицький. – К.: Махаон-Україна, 1999. – С. 41 – 43. – (Події і люди української історії).
4. Князь Данило Романович Галицький [Текст] // Костомаров, М. І. Галерея портретів: біографічні нариси / М. І. Костомаров; пер. з рос. М. М. Ілляш; худож. С. К. Семендяєв. – К.: Веселка, 1993. – С. 53 – 70.: іл. – (Золоті ворота).
5. Котляр, М. Ф. Данило Галицький [Текст] / М. Ф. Котляр. – К.: Наукова думка, 1979. – 186 с.
6. Хижняк, А. Ф. Данило Галицький: роман [Текст] / А. Ф. Хижняк; редкол. В. І. Данканич та [ін.] – Львів: Каменяр, 1984. – 536 с.: іл. – (Бібліотека Карпати).
7. Цельняк, І. Доля князів Данила та Василька: історична повість [Текст] / І. Цельняк. – Львів: Край, 2008. – 292 с.

Вебліографія

1. Галицько-волинська держава за правління Данила Романовича [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mestectvo.com/istoriya-ukraini/galicko-vol.html>. - Мова: українська.
2. Галицько - Волинське князівство [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://soclist.by.ru/galich.htm>. - Мова: українська.
3. Галицько-Волинське князівство за правління Данила Галицького [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://litopys.org.ua/krypgvol/krypgv12.htm>. - Мова: українська.
4. Данило Галицький [Електронний ресурс] . - Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BB%D0%BE_%D0%93%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9. - Мова: українська.
5. Данило Галицький [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

- <http://www.ukrainians-world.org.ua/peoples/780acef97b24320d/>. - Мова: українська.
6. Данило Галицький [Електронний ресурс] . - Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=20284>. - Мова: українська.
7. Данило Галицький - видатний український діяч [Електронний ресурс] : (реферат). - Режим доступу: <http://www.parta.com.ua/referats/view/2124/>. - Мова: українська
8. Данило Галицький, його політика. Занепад Галицько-Волинської держави [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.studyport.net/free/danilo-galickij-jogo-politika-zanepad-galicko-volinsko%D1%97-derzhavi.html>. - Мова: українська.
9. Данило-король [Електронний ресурс] // Лотоцький, Антін. Княжа слава: історичні оповідання / Антін Лотоцький . - Режим доступу: <http://exlibris.org.ua/kslava/ks31.html>. - Мова: українська.
10. Ісаєвич, Ярослав. Князь і король Данило та його спадкоємці [Електронний ресурс] / Я. Ісаєвич // Дзеркало тижня. – 2001. - 8 грудня. - Режим доступу: <http://www.dt.ua/articles/26605#article>. - Мова: українська.
11. Котляр, Микола. Данило Галицький [Електронний ресурс] / Микола Котляр. - Режим доступу: <http://pravyteli.uaweb.org/lib/danylo.html>. - Мова: українська.
12. Лицарі Нації: Данило Галицький [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua/history/49afff8196aad/>. - Мова: українська.

Бібліографічна пам'ятка «Король Данило»
(до 810 річниці від дня народження)
для учнів 7-9 класів та організаторів дитячого читання

Укладач: Комлева Н. І., гол. бібліограф ЦБС для дітей м. Львова
Редактор: Мордовенко Е. О., пров. методист ЦБС для дітей м. Львова
Відповідальний за випуск: Галушко В. Ф., директор ЦБС для дітей
м. Львова

